

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ausführliche Schwedische Grammatik

Dieterich, Udo Waldemar

Stockholm [u.a.], 1840

Ur: Tal vid särskilta tillfällen, af E. Tegnér.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62596](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62596)

dighet och frid; der bor vishet och kraft på thronen, endrägt och trefnad i hyddan, gudsfruktan och kärlek allestädes, i hjerta som gerning. Skulle vi ej då, i sådant sinne, utropa med känslans fullhet: Lycka åt fäderneslandet! Lycka — men blott med ära!

*Ur: Tal vid särskilta tillfällen, af
E. Tegnér.*

Lärarens kall är visserligen både ansvarigt och mödosamt; men hvad som på andra sidan äfven gör det angenämt, är den omständigheten, att han ständigt lefver bland ett uppväxande slägte, bland ungdomen, som merendels har ett öppet sinne, ett friskt mod och en ofördunklad åsigt af lifvet. Pindarus säger om de saliga, att i deras land fins det ingen annan årstid än våren; och äfven lärosätet har i detta afseende en fortfarande vår. Men våren är en ömtålig årstid, och blomningsdagarna fordra fördubblad omsorg. Varen derföre varsamme; ty om blomman vanvårdas, så ger hösten inga frukter. Frukten Gud; ty Gudsfruktan är icke endast vishetens begynnelse, utan äfven dess fulländande, för den, som fattar henne rätt. — Ären Konungen; ty i vårt land är Konungen blott den personliga bilden af folkets Majestät, och när vi hedra Honom, hedra vi med detsamma oss sjelfva. — Vörden edra Lärare; ty det är dock för er, som de arbeta, och deras kall är icke så lätt som J tilläfventyrs föreställen er. Bekymret sitter ofta på lärostolen, och när timmen är förbi, är dagens arbete derföre icke slutadt. — Varen flitige; ty flit är framgångens moder, lifvet är kort, men konsten lång; den som förspilt tiden, han har bortspelt sitt arf, huru rik han i öfrigt må vara. Räknen ej heller för mycket på en lättare fattningsförmåga eller på större gåfvor, som skulle ersätta försummelsen. De stora gåfvorna äro skänkta åt

få, och de som fått dem, veta väl att de behöfva odlas. Snillet är en förnäm gäst: det trifves ej gerna i okunnighetens skräpkamrar. — Varen ordentlige: ty ordning är arbetets häfstång, som lyfter lätt äfven de tyngsta bördor; men oordningen är som ett ur utan visare: det går och går, och ingen vet ändå hvad tiden lider. — Varen glade: ty glädjen tillhör er ålder, glädjen är lifvets vinst, hon är själens vingar. Men akten er för öfvermodet, för det slags mod i synnerhet, som öfvar sina hjälte-dater i skumrasket. J ären kallade att strida *emot*, men icke i mörkret: i gränderne gro inga lagrar. Den rätta glädjen kommer af själens allvar; men akten er äfven för det falska allvar, som spelar på ytan, och har sin skylt hängande i det surmulna anletet. Det rätta allvaret ligger, som de ädla metallerna, på djupet. Dess panna är merendels klar, men sjelft bor det i hjertkamrarna. Och när det gäller något stort och ädelt, när fråga är om det sanna, det rätta, det heliga, då springer det upp som ett ungt lejon ur sin kula, och griper sitt rof, och släpper det icke. — Varen sjelfständige; ty sjelfständigheten är icke blott undervisningens, utan lifvets högsta mål. När barnet kan gå, kastar det bort sin fallhatt; när sinnet är utväxt, lemnar det gångstolen. Hvad j lären af andra, det är i sig sjelf ringa; den rätta läromästaren är edert eget årsbarn, som bor inom er, han är er bättre menniska. Ingen lärare kan göra mera än lossa vingarne på den bundna örnen; viljen J flyga, så måsten J pröfva cdra vingsenor. Lärdom är själens spis. Men det är fåfängt att vi mata Er, om J ej sjelfve kunnen smälta maten och förvandla den till merg och näringsaft. Pröfven derföre sjelfve, fatten, förstån, tänken, ty då först blir vetandet ert eget. Tron är öfvertygelsens barn, annars är hon oäkta. Sägen derföre ej blindt efter hvad J hören; det är ljud och icke sak; munväder är ondt väder. Den sjelfständige är vittnesgill öfver allt i andans verld, äfven om hans gåfvor äro ringa; men den osjelfständige blifver öfvermaga till sin död, och hans utsago gäller icke inför domstolen.

Vi som bo i yttersta Norden, vi som ha bergen till mur och hafvet till fästningsgraf omkring oss, vi som stå på Europas parterr och se tryggade ner på det stora sorgspelet i Söder, hvad röra oss tidens stridigheter, som ej hunnit hit, hvad behöfva vi en försoning, der ännu ingen tvist yppat sig? Så frågar tilläfventyrs den halfvakna håglösheten, eller den sjelfkära fäkunnigheten. Men huru aflägsna vi äro, utgöra vi dock en del af det stora Statsförbund, som omfattar den bildade verlden, vi äro ett kapell bygd på skogen under den allmänna Europeiska moderkyrkan. Det gifves, som verlden nu är, ingen bildad Stat, som är fullt enstaka, hvarje skakning i medelpunkten kännes, ehuru tilläfventyrs som en lättare dallring, äfven i de yttersta delarna. Det är dessutom egentligen mindre en yttre än inre brytning som skakar Europa, det är en andelig jordbäfning, som går genom våra dagars historia. Som en underjordisk eld lefver orons ande inunder oss: under hafven, under bergen har han sin lönlige gång, och hvar han bryter ut, känner ingen. Men äro vi äfven, som jag säkert hoppas, tryggade mot ett utbrott inom oss, hvem försäkrar oss för yttre våld? De grundsatser som för närvarande gjort sig gällande i Europa, tyckas ej vara obenägne att med svärdet underhjelpa den senfärdiga öfvertygelsen. Liksom all ung makt, räkna de icke just fördragsamheten bland sina dygder. De ockra med ögonblicket, möjligtvis af en dunkel aning, det deras tid snart kunde vara förbi. Men innan den är förbi, kunde friborna Statsförfattningar skakas i sina grunder, fredliga folkslag kunde tvingas aft kämpa för lagar, som de ansett sig berättigade att sjelfva stifta. Vi vilja hoppas att detta icke inträffar, vi vilja ej frukta, äfven om det skulle inträffa; men endast dåren säger till friden: du är min, eller till olyckan: du är omöjlig. Alltså, äfven i vår fjellstängda Nord, äfven i det äldsta örnbo, som lagbunden frihet byggt sig i toppen på Europa, äfven der har den politiska försoningen sin plats. På henne, på sans och måtta, beror nu mera all yttre och inre sjelfständighet, all möjlig öfvergång till ett bättre.

I afseende på vitterheten, det vill säga, i afseende på poesi, värtalighet och historisk konst, har man länge ansett de Grekiska mönstren såsom de yppersta. Detta är också riktigt, om man endast, såsom är billigt, gör de inskränkningar sakens natur fordrar. Ty vitterheten i allmänhet, och poesien i synnerhet är en så universell, en så verldsomfattande konst, att den nödvändigt måste uttrycka sig på mångfalldiga olika sätt. Hvarje tidsålder, äfven den råaste, har sin egen poesi, liksom hvarje vext har sin egen blomma. Jag skattar högst den Grekiska skaldekonsten: men jag är långt ifrån att anse den för den enda riktiga eller ens för den yppersta i alla afseenden. Det gifves poetiska förträffligheter, hvarom Grekerna ej hade eller kunde hafva någon aning. Älsken J bilderna af en icke blott rik, men yppig fantasi, glädja Er de djerfvaste utflygter, än till Zenith och än till Nadir, viljen J se en poetisk verld full af rosenfärgade under: då måsten J vända Eder till Österlandets skaldekonst, der alla figurer uppträda i purpur, hvarje blomma glöder som en jordfast morgonrodnad, och tankens örn flyger alltjemt på förgyllda vingar emot solen. Men föredragen J åter betydelsens djup och betraktelsens allvar, älsken J de jättelika, men bleka gestalterna, som gå omkring i dimman och hviska om andeverldens hemligheter och om alltings fåfänglighet, utom ärans: — då måste jag hänvisa Eder till det isgrå, till det sagorika Norden, der Vala sjöng Skapelsens grundtoner, under det månen sken på fjellarna, bäcken slog sin entoniga sång och trasten satt i toppen på en gulnad björk och qvad ett sorgeqväde öfver den korta sommaren, öfver den döende naturen. — Eller behagar Er känslans innerlighet, och en längtan, som icke trifves på jorden, utan alltjemt ser upp till det himmelsblå stjerntältet, der saligheten bor, der det klappande hjertats oro stillas: då bören J vända Eder till den Vesterländska Romantiken, helst under medeltiden, då Troubadouren sjöng om en öfverjordisk kärlek och Riddaren kämpade lika ifrigt för den Heliga Jungfruns och sin skönas ära. — Men älsken J åter ideernas rikedom och reflexionens sanning, viljen J se ner i djupet af men-

niskans bröst, viljen J se alla hjertats ådror blottade liksom med ett trollslag: då mån J gå till den moderna poesiers heroer, till de nemligen bland dem, som gått sin egen sjelfständiga väg, och ej lyssnat till andra ingifvelser, än tidchvarfvets och sitt eget snilles.

Vikingen.

(Af E. G. Geijer.)

”Vid femton års ålder blef stugan mig trång,

Der jag bodde med moder min.

Att vakta på gettren blef dagen mig lång.

Jag bytte om hog och sinn.

Jag drömde, jag tänkte, jag vet icke hvad,

Jag kunde, som förr, ej mer vara glad

Uti skogen.

Med häftigt sinne på fjället jag språng,

Och såg i det vida haf.

Mig tycktes så ljuflig böljornas sång,

Der de gå i det skummande haf.

De komma från fjerran, fjerran land:

Dem hålla ej bojor, de känna ej band

Uti hafvet.

En morgon från stranden ett skepp jag såg,

Som en pil in i viken det sköt.

Då svällde mig bröstet, då brände min håg,

Då visste jag hvad mig tröt.

Jag lopp ifrån gettren och moder min,

Och Vikingen tog mig i skeppet in

Uppå hafvet.